

Evaluation of the Relationship between Family Cohesion and Academic Burnout in the Students of Kurdistan University of Medical Sciences in 2016

Negin Amani¹, Ahmad Vahabi^{2*}, Sirvan Sayyad³, Shilan Latifi⁴, Hajar Kashefi⁵, Abdolvahed Narmashiri¹

1-Student Research Committee, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.

2- Assistant Professor, Department of Medical Laboratory Sciences, Faculty of Paramedical, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.

3- School of Medicine, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran.

4- Sanandaj Health Center, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.

5- Vice Chancellor for Research & Technology, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.

*Corresponding Author: Ahmad Vahabi, Tel: 087-33664656, Email: vahabiahmad@gmail.com

Received date: 04 Oct 2018

Accepted date: 10 Nov 2018

Abstract

Background & Aim: Family cohesion refers to psychological health aspects of a family and emotional bond between family members. Academic burnout is interpreted as fatigue that originates from a pessimistic attitude toward school duties. This study aimed to evaluate the relationship between family cohesion and academic burnout in students of Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran in 2016.

Materials & Methods: This descriptive and analytical research was conducted on 386 students of Kurdistan University of Medical Sciences. Data were collected using two questionnaires of Maslach Burnout Questionnaire and family cohesion questionnaire. Moreover, data analysis was performed in SPSS version 20 using statistical Pearson correlation coefficient, T-test and one-way analysis of variance (ANOVA).

Results: In this study, mean scores of family cohesion and academic burnout of the participants were 13.38 ± 76.28 and 41.73 ± 14.70 , respectively. According to the results, a negative and significant association was found between academic burnout and family cohesion ($r = -0.27$, $P < 0.001$).

Conclusion: According to the results of the study, the majority of the students evaluated in this research regarded their families to be coherent and one of the factors involved in their academic success was family cohesion.

Keywords: Family Cohesion, Academic Burnout, Student.

How to cite this article:

Amani N, Vahabi A, Sayyad S, Latifi Sh, Kashefi H, Narmashiri A. Evaluation of the Relationship between Family Cohesion and Academic Burnout in the Students of Kurdistan University of Medical Sciences in 2016. *Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty*. 2018; 4(2): 17-27.

URL: <http://sjnmp.muk.ac.ir/article-1-172-fa.html>

بررسی رابطه انسجام خانوادگی با فرسودگی تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سال ۱۳۹۵

نگین امانی^۱، احمد وهابی^{۲*}، سیروان صیاد^۳، شیلان لطیفی^۴، هاجر کاشفی^۵، عبدالواحد نورماشیری^۱

۱- کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.

۲- استادیار گروه علوم آزمایشگاهی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران (مؤلف مسئول).

تلفن: ۰۸۷-۳۳۶۶۴۶۵۶، ایمیل: vahabiahmad@gmail.com

۳- دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران.

۴- مرکز بهداشت شهرستان سنندج، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.

۵- معاونت پژوهش و فناوری، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۸/۱۹

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۷/۱۲

چکیده

زمینه و هدف: انسجام خانواده به جنبه‌های سلامت روان‌شناختی خانواده و پیوند عاطفی بین اعضای خانواده اشاره دارد. فرسودگی تحصیلی به معنی ایجاد احساس خستگی نسبت به انجام تکالیف درسی و مطالعه است. این مطالعه با هدف تعیین رابطه انسجام خانوادگی با فرسودگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان در سال ۱۳۹۵ انجام گردید.

مواد و روش‌ها: این مطالعه توصیفی تحلیلی از نوع مقطعی است. جامعه مورد مطالعه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان بودند که از بین آن‌ها، ۳۸۶ نفر مورد بررسی قرار گرفتند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های استاندارد فرسودگی تحصیلی ماسلاخ و انسجام خانوادگی استفاده شد. داده‌های جمع‌آوری شده با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۰ و آزمون‌های آماری، ضریب همبستگی پیرسون، تی و آنالیز واریانس یک‌طرفه تجزیه شد.

یافته‌ها: میانگین نمره انسجام خانواده و فرسودگی تحصیلی در بین نمونه‌های مورد بررسی به ترتیب برابر با $13/38 \pm 76/28$ و $41/73 \pm 14/70$ بود. یافته‌های مطالعه بیان‌کننده آن بود که بین فرسودگی تحصیلی و انسجام خانوادگی رابطه منفی و معنی‌دار وجود داشت ($p < 0/001$, $r = -0/27$).

نتیجه‌گیری: یافته‌های مطالعه بیان‌کننده آن است که اکثر دانشجویان مورد بررسی، خانواده خودشان را منسجم می‌دانستند و یکی از عواملی که باعث موفقیت تحصیلی آن‌ها می‌باشد وضعیت انسجام خانواده آن‌ها است.

واژه‌های کلیدی: انسجام خانواده، فرسودگی تحصیلی، دانشجو

مقدمه

سطوح بالایی از پیوند عاطفی با هم هستند و در برخی دیگر از خانواده‌ها پیوند عاطفی در سطوح متوسط و پایینی قرار دارد (۲). Lingern انسجام را به صورت احساس نزدیکی عاطفی با افراد دیگر تعریف می‌کند و از نظر او دو عامل اثرگذار بر انسجام خانواده، مشتمل بر تعهد و وقت‌گذراندن با هم است (۳).

استمرار و پایداری حیات اجتماعی، سیاسی و فرهنگی یک جامعه در گرو انسجام و همبستگی بین اجزا و عناصر سازنده ساختار اجتماعی است (۱). انسجام خانواده به جنبه‌های سلامت روان‌شناختی خانواده اشاره دارد. Olson و همکاران انسجام خانواده را پیوند عاطفی بین اعضای خانواده می‌دانند که دارای سطوح متفاوتی است. برخی از خانواده‌ها، دارای

این مقوله در همه مقاطع تحصیلی وجود دارد و موجب هدر رفتن نیروی انسانی و هزینه‌های صرف شده می‌شود و افراد دچار فرسودگی تحصیلی نیز در آینده کمتر به شغل خود علاقه نشان داده و معمولاً موفقیت‌های کمتری را در زندگی خود کسب می‌کنند (۱۲-۱۵). دانشجویان دچار فرسودگی تحصیلی انگیزه لازم برای شرکت در فعالیت‌های کلاسی را ندارند و ویژگی‌های رفتاری همچون غایب شدن، تأخیر در حضور در کلاس، ترک زودهنگام کلاس را از خود نشان می‌دهند. به علاوه آن‌ها به مطالب درسی گوش نکرده و در فعالیت‌های گروهی کلاس شرکت نمی‌کنند. آن‌ها اغلب برای کلاس و مدرس احترامی قائل نبوده و برای عملکرد ضعیف خود بهانه‌تراشی می‌کنند بنابراین حس مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی در برابر عملکرد ضعیف در این افراد وجود ندارد (۱۶).

زارع و سامانی مطالعه‌ای را با عنوان «بررسی نقش انعطاف‌پذیری و انسجام خانواده در هدف‌گرایی فرزندان» انجام داده‌اند. نتایج مطالعه نشان داده است که انعطاف‌پذیری مثبت پیش‌بینی کننده مثبت هدف تسلط رویکردی و انسجام نیز پیش‌بینی کننده مثبت هدف تسلط رویکردی بوده است. بین انسجام خانوادگی و انعطاف‌پذیری نیز تفاوت معنی‌دار وجود داشته است (۳). میرزایی کوتنایی و همکاران، مطالعه‌ای را با عنوان «نقش انسجام خانواده در تبیین رفتارهای پرخاشگرانه فرزندان» انجام داده‌اند. نتایج مطالعه نشان داده بود که بین انسجام خانواده با ابعاد پرخاشگری جسمی، رابطه‌ای، واکنشی و پرخاشگری کلی همبستگی منفی و معناداری وجود داشت (۱۷).

عجم اکرامی و همکاران، تحقیقی با عنوان بررسی رابطه امید به کار و انگیزش تحصیلی با فرسودگی انجام دادند. نتایج تحقیق مذکور نشان داد که بین انگیزش تحصیلی با فرسودگی تحصیلی و امید به کار

منظور از تعهد، میل به صرف وقت و انرژی در فعالیت‌های خانواده و همچنین ممانعت از تأثیر منفی عواملی چون مسائل شغلی در آن است. بعد دوم انسجام، وقت گذاشتن و با هم بودن اعضای خانواده است. خانواده‌هایی که در این زمینه قوی هستند، به طور مرتب، برنامه‌ها و زمان‌هایی برای فعالیت‌های گروهی در نظر می‌گیرند (۳). انسجام، توافق در اهداف، ارزش‌ها و نگرش‌ها است که در فرایندی اجتماعی متولد می‌شود و محصول کنش عقلانی آن‌ها است. انسجام پدیده‌ای نیست که یک‌بار برای همیشه ایجاد شود، بلکه نیازمند بازسازی و بازتولید مستمر است (۱). بر اساس مطالعات انجام شده، انسجام خانواده، نقشی کلیدی و اساسی در عملکرد اعضای خانواده و سلامتی آن‌ها دارد (۴-۶).

فرسودگی تحصیلی در دانشجویان به معنی ایجاد احساس خستگی نسبت به انجام تکالیف درسی و مطالعه، نگرش بدبینانه نسبت به تحصیل و احساس بی‌کفایتی تحصیلی است (۷). فرسودگی واکنش منفی نسبت به استرس‌های حاد و شدیدی است که اغلب به دلیل خواسته‌های زیاد و خارج از توان افراد ایجاد و منجر به احساس خستگی هیجانی و جسمانی می‌شود (۸). عوامل زیادی در ایجاد فرسودگی می‌تواند نقش داشته باشند. نگرانی دانشجویان در به دست آوردن شغل و آینده شغلی و رضایت از محیط آموزشی نیز از جمله عوامل مؤثر در فرسودگی تحصیلی است (۹). برنامه‌های دانشگاهی چالش‌برانگیز و رقابتی و بی‌عدالتی ادراک‌شده دانشجویان از سوی اساتید باعث افزایش سطح استرس و فرسودگی تحصیلی می‌گردد (۱۰). فرسودگی تحصیلی می‌تواند پیامدهای منفی زیادی به همراه داشته باشد و منجر به عدم مشارکت و کاهش انرژی لازم برای انجام فعالیت‌ها شود (۱۱).

با فرسودگی تحصیلی رابطه منفی و معناداری وجود داشت (۱۸). صیادی و همکاران نیز در مطالعه‌ای با عنوان بررسی رابطه انسجام خانواده با خودکارآمدی تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان در سال ۱۳۹۵ بیان کرده‌اند که بین خودکارآمدی تحصیلی و انسجام خانوادگی دانشجویان رابطه مثبت و معنی‌دار آماری وجود داشته است (۱۹).

بر اساس آنچه در بالا ذکر گردید و نظر به اهمیت نقش خانواده و اعضای آن و رابطه صمیمی و مناسب آن‌ها در تداوم زندگی سرشار از رضایتمندی، انجام مطالعه در زمینه اهمیت نقش انسجام خانواده و تأثیر آن بر میزان فرسودگی تحصیلی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بررسی متون مختلف نشان دهنده آن است که انجام چنین مطالعه‌ای ضروری به نظر می‌رسد. مطالعه حاضر با هدف تعیین رابطه انسجام خانوادگی و فرسودگی تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان در سال ۱۳۹۵ طراحی و اجرا گردید.

مواد و روش‌ها

این مطالعه از نوع توصیفی تحلیلی بود. جامعه پژوهش را دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان تشکیل داده بودند. با توجه به اینکه مطالعه مشابهی با این عنوان یافت نشد و لذا میزان p در فرمول حجم نمونه مشخص نبود، با فرض p برابر با ۰/۵ و فاصله اطمینان ۹۵ درصد، حجم نمونه برابر با ۳۸۶ نفر به دست آمد و لذا ۳۸۶ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان مورد بررسی قرار گرفتند.

معیارهای ورود در این مطالعه مشغول به تحصیل بودن در دانشگاه علوم پزشکی کردستان در زمان انجام مطالعه و تمایل به شرکت در مطالعه بودند. پرسشنامه‌های ناقص پر شده و دانشجویان ترم اول از مطالعه خارج شدند.

برای جمع‌آوری داده‌های مورد بررسی از پرسشنامه‌های فرسودگی تحصیلی ماسلاخ و پرسشنامه انسجام خانوادگی استفاده شد. پرسشنامه فرسودگی سه حیطه خستگی تحصیلی، بی‌علاقگی و ناکارآمدی تحصیلی را می‌سنجد. پرسشنامه مذکور ۱۵ سؤال دارد که با روش درجه‌بندی لیکرت ۷ درجه‌ای هرگز تا همیشه (صفر تا ۶) درجه‌بندی شده است. خستگی تحصیلی ۵ سؤال (سوالات ۱، ۴، ۷، ۱۰، ۱۳)، بی‌علاقگی تحصیلی ۴ سؤال (سوالات ۲، ۵، ۱۱، ۱۴)، ناکارآمدی تحصیلی ۶ سؤال (سوالات ۳، ۶، ۸، ۹، ۱۲، ۱۵) دارد. نمره‌گذاری سوالات بعد ناکارآمدی تحصیلی به صورت معکوس بود. روایی این ابزار توسط متخصصین تأیید شده بود. در مطالعه رستمی و همکاران (۱۳۹۰) که بر روی دانشجویان دختر دانشگاه اصفهان انجام شده بود آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس خستگی عاطفی ۰/۸۹، شک و تردید ۰/۸۴ و خودکارآمدی ۰/۶۷ بود (۲۰). نقطه برش این پرسشنامه نمره ۳ است.

پرسشنامه انسجام خانواده دارای ۱۳ گویه است که در مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالف با نمره ۱ تا کاملاً موافق با نمره ۶ نمره‌گذاری شده است. نمره کل این آزمون بیانگر میزان انسجام سازمان یافته در درون خانواده است. پایایی این پرسشنامه توسط صادقی و همکاران با محاسبه آلفای کرونباخ (۰/۸۷) تأیید شده است (۲۱). این پرسشنامه دارای بخش سوالات دموگرافیک و تحصیلی مانند دانشکده محل تحصیل دانشجویان، جنسیت، سن، معدل درسی و وضعیت اقتصادی خانواده بود.

در این مطالعه از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای با تخصیص متناسب استفاده شد. به این صورت که هر دانشکده به عنوان یک طبقه در نظر گرفته شد و از هر طبقه به نسبت تعداد دانشجویان هر دانشکده، سهم هر

میانگین سن نمونه‌های مورد بررسی برابر با $21/54 \pm 2/63$ سال بود. ۵۷ درصد از آن‌ها مرد و بقیه زن بودند. ۱۰/۱ درصد در مقطع کاردانی، ۵۶ درصد در مقطع کارشناسی و ۳۳/۹ درصد در مقطع دکتری حرفه‌ای مشغول به تحصیل بودند. ۲۰/۷ درصد دانشجویان مورد بررسی بیان کرده بودند که دارای خانواده با وضعیت اقتصادی ضعیف، ۴۳/۸ درصد متوسط و بقیه در وضعیت اقتصادی خوب هستند. میانگین نمره انسجام خانواده و فرسودگی تحصیلی در بین دانشجویان مورد بررسی به ترتیب برابر $59/50 \pm 10/44$ و $37/56 \pm 13/23$ بود. با توجه به اینکه این دو نمره میانگین دارای وزن مساوی نیستند، برای این که بتوان میانگین نمره انسجام خانواده و فرسودگی را با هم مقایسه نمود نمرات برحسب نمره ۱۰۰ محاسبه و گزارش شد. بر این اساس نمره میانگین انسجام خانواده و فرسودگی تحصیلی به ترتیب برابر با $76/28 \pm 13/38$ و $41/73 \pm 14/70$ به دست آمد. یافته‌های این مطالعه نشان‌دهنده آن است که سواد والدین نقش برعکس در انسجام خانواده و فرسودگی تحصیلی دانشجویان داشته است؛ به این صورت که دانشجویانی که والدین آن‌ها دارای تحصیلات پایین‌تری بودند از نمره انسجام خانواده بالاتر و فرسودگی تحصیلی پایین‌تری برخوردار بودند. سایر یافته‌های این مطالعه در جداول ۱ تا ۳ ارائه شده است.

دانشکده مشخص شد. در مرحله بعدی از هر دانشکده چند کلاس درس به صورت تصادفی انتخاب شده و نمونه‌های نهایی به نسبت سهم هر دانشکده از بین کلاس‌های درس آن دانشکده انتخاب شده و مورد بررسی قرار گرفتند. برای جمع‌آوری داده‌ها با هماهنگی قبلی با آموزش دانشکده‌ها به کلاس‌های درسی که به صورت تصادفی انتخاب شده بودند مراجعه کرده و توضیحات لازم در زمینه اهمیت مطالعه برای دانشجویان ارائه شد. سپس پرسشنامه‌های مطالعه در اختیار دانشجویان علاقه‌مند به شرکت در مطالعه قرار داده شد و از آن‌ها درخواست گردید که همه سؤالات را به طور کامل و دقیق پاسخ دهند.

داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۰ مورد آنالیز قرار گرفت. به منظور توصیف متغیرهای کیفی از جداول (فراوانی و درصد) و نمودارها و برای توصیف متغیرهای کمی از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون، تی مستقل و آنالیز واریانس یک‌طرفه در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ استفاده شد.

یافته‌ها

همه دانشجویان مورد بررسی پرسشنامه‌ها را تکمیل کرده بودند و میزان پاسخگویی برابر ۱۰۰ درصد بود.

جدول ۱: توزیع فراوانی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان در مطالعه رابطه انسجام خانواده با فرسودگی تحصیلی

متغیر	فراوانی	درصد
مرد	۲۲۰	۵۷
زن	۱۶۶	۴۳
۱۸-۲۰	۱۶۱	۴۱/۷
۲۱-۲۳	۱۶۳	۴۲/۲
۲۴-۲۶	۳۵	۹/۱
۲۷ و بالاتر	۲۷	۷

۳۱/۹	۱۲۳	پزشکی	
۸/۸	۳۴	دندانپزشکی	
۱۵/۸	۶۱	پرستاری-مامایی	
۳۱/۳	۱۲۱	پیراپزشکی	دانشکده
۱۲/۲	۴۷	بهداشت	
۹۱/۵	۳۵۳	مجرد	
۸/۵	۳۳	متاهل	وضعیت تأهل
۲۷/۵	۱۰۶	کمتر از ۱۵	
۵۲	۲۰۱	۱۷-۱۵	معدل درسی
۲۰/۵	۷۹	بالاتر از ۱۷	
۲۰/۷	۸۰	ضعیف	
۴۳/۸	۱۶۹	متوسط	وضعیت اقتصادی
۳۵/۵	۱۳۷	خوب	
۱۰/۱	۳۹	کاردانی	
۵۶	۲۱۶	کارشناسی	مقطع تحصیلی
۳۳/۹	۱۳۱	دکتری حرفه‌ای	

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار نمره انسجام خانواده و فرسودگی تحصیلی دانشجویان مورد بررسی بر حسب متغیرهای دموگرافیک

فرسودگی تحصیلی		انسجام خانوادگی		متغیر
P	F	P	F	
		میانگین و انحراف معیار	میانگین و انحراف معیار	پزشکی
		۴۱/۹۸±۱۴	۷۵/۱۱±۱۲/۴۷	
		۴۳/۹۳±۱۳/۴۰	۷۵/۱۸±۱۳/۰۷	پرستاری
۰/۰۸	۲/۰۹	۴۱/۶۴±۱۵/۳۸	۷۸/۱۶±۱۴/۲۶	پیراپزشکی
		۴۳/۱۰±۱۵/۴۰	۷۵/۷۵±۱۳/۵۱	بهداشت
		۳۵/۳۳±۱۵	۷۶/۵۵±۱۳/۷۴	دندانپزشکی
		۴۰/۵۴±۱۴/۶۳	۷۵/۳۸±۱۴/۷۹	ضعیف
۰/۷۲	۰/۳۳	۴۲/۱۰±۱۵/۴۵	۷۶/۸۶±۱۲/۷۷	وضعیت اقتصادی
		۴۱/۹۷±۱۳/۸۳	۷۶/۱۰±۱۳/۳۳	متوسط
		۴۶/۵۰±۱۴/۶۶	۷۴/۷۴±۱۴/۴۵	خوب
	۱۲/۳۱	۴۱/۴۸±۱۲/۷۴	۷۶/۵۳±۱۲/۷۷	کمتر از ۱۵
<۰/۰۰۱		۳۵/۹۹±۱۷۳/۲۳	۷۷/۷۲±۱۳/۳۸	معدل ۱۷ تا ۱۵
		۳۹/۳۹±۱۴/۶۵	۷۷/۴۴±۱۲/۱۹	بالاتر از ۱۷
		۴۳/۷۸±۱۴/۰۳	۷۵/۲۹±۱۴/۴۸	۲۰-۱۸
<۰/۰۰۱	۶/۶۸	۴۸/۰۶±۱۳/۸۸	۷۲/۳۱±۱۳/۷۶	۲۳-۲۱
		۳۵/۱۴±۱۵/۵۲	۸۰/۵۳±۱۱/۳۷	۲۶-۲۴
				۲۷ و بالاتر

جدول ۳: میانگین و انحراف معیار ابعاد فرسودگی تحصیلی و رابطه آن‌ها با انسجام خانوادگی

P	R	انحراف معیار	میانگین	حیطه‌های فرسودگی تحصیلی
۰/۰۳	-۰/۱۱	۱۸/۸۷	۴۵/۸۴	خستگی تحصیلی
۰/۰۰۳	-۰/۱۵	۲۳/۳۵	۳۹/۳۳	بی‌علاقگی تحصیلی
<۰/۰۰۱	-۰/۳۶	۱۶/۷۸	۳۹/۹۱	ناکارآمدی تحصیلی

نتایج مطالعه حاضر نشان داد دانشجویانی که از انسجام خانوادگی بالاتری برخوردار بودند وضعیت تحصیلی بهتری داشتند. این انسجام بالای خانوادگی سبب شده است که وضعیت درسی این گروه از دانشجویان بهتر بوده و کمتر دچار فرسودگی شوند. این یافته بیان‌کننده آن است که دانشجویان با معدل بالاتر دارای خانواده منسجم‌تر هستند. این گروه از دانشجویان از فرسودگی تحصیلی کمتری برخوردار هستند و حتی می‌توان بیان کرد که فاقد فرسودگی تحصیلی هستند. در زمینه رابطه بین انسجام خانواده و فرسودگی تحصیلی در بین دانشجویان مطالعه‌ای انجام نشده است و به نظر می‌رسد این اولین مطالعه در بین دانشجویان باشد؛ لذا بحث این مقاله مربوط به یافته‌های این پژوهش است.

یافته‌های این مطالعه نشان داد که نمره انسجام خانواده در بین دانشجویان دختر بالاتر از دانشجویان پسر بود. این یافته می‌تواند ناشی از این باشد که دختران بیشتر از پسران به خانواده اهمیت داده و انسجام خانواده برای آن‌ها مهم‌تر است. همسو با این مطالعه، کیانی و عارفی بیان نموده‌اند که میانگین نمره انسجام خانواده در دانشجویان دختر به طور معنی‌داری بالاتر از دانشجویان پسر بوده است (۲۲). این یافته با نتایج مطالعه صیادی و همکاران، همسو نیست زیرا در مطالعه آن‌ها تفاوت آماری معنی‌داری بین دانشجویان دختر و پسر گزارش نشده بود (۱۹).

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که بیشترین (۸۰/±۱۳/۴۱) و کمترین نمره (۶۹/۹۴±۱۴/۱۰) انسجام خانوادگی به ترتیب مربوط به رشته‌های اتاق عمل و هوشبری بود. در مورد فرسودگی تحصیلی نیز بیشترین (۴۵/۷۲±۱۳/۲۶) و کمترین (۹/۶۳±۶/۱۲) نمره فرسودگی تحصیلی به ترتیب متعلق به رشته‌های بهداشت عمومی و بهداشت محیط بود؛ این تفاوت از نظر آماری معنی‌دار نبود. بر اساس نتایج مطالعه میانگین و انحراف معیار فرسودگی در ابعاد خستگی تحصیلی، بی‌علاقگی تحصیلی و ناکارآمدی تحصیلی به ترتیب برابر با ۴۵/۸۴±۱۸/۸۷، ۳۹/۳۳±۲۳/۳۵ و ۳۹/۹۱±۱۶/۸ بود. ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین فرسودگی تحصیلی و انسجام خانوادگی رابطه منفی و معنی‌دار وجود داشت ($r = -0.27, p < 0.001$).

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به بررسی ارتباط بین انسجام خانوادگی با فرسودگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان در سال ۱۳۹۵ پرداخته بود. یافته‌ها نشان داد که وضعیت انسجام خانوادگی دانشجویان مورد مطالعه بالاتر از حد متوسط بود. استمرار و پایداری حیات اجتماعی، سیاسی و فرهنگی یک جامعه، در گرو انسجام و همبستگی بین اجزا و عناصر سازنده ساختار اجتماعی است. انسجام، توافق در اهداف، ارزش‌ها و نگرش‌ها است و در فرایندی اجتماعی متولد می‌شود و محصول کنش عقلانی و مختار آن‌ها است (۳).

خانواده‌های متعادل در بعد انسجام، به خاطر ایجاد پیوند عاطفی استوار و رابطه گرم و صمیمی میان اعضای خود، همواره حس تعلق و پذیرش در سیستم خانواده و احساس مسئولیت متقابل را در فرزندان به وجود می‌آورند (۲۳). در چنین خانواده‌ای اعضای نسبت به خواسته‌ها، ارزش‌ها و علائق هم حساس هستند و برای یکدیگر وقت و انرژی صرف می‌کنند. آنان پیشرفت، رفاه و آسایش همدیگر را می‌خواهند و برای کم کردن مشکلات اعضای خانواده، خود را مسئول می‌دانند. در این مطالعه نمره انسجام خانوادگی در بین دانشجویان متأهل بالاتر از دانشجویان مجرد بود. این یافته تأکید بر نقش محوری خانواده دارد و افرادی که در کنار خانواده به سر می‌برند احساس بهتری داشته و درک آن‌ها از رابطه انسجامی بین اعضای خانواده بیشتر از دانشجویان مجرد بود. در مطالعه سلیمی و همکاران نیز مشخص شده است که انسجام خانواده نقش مهمی در تداوم زندگی زوجین داشته و این متغیر بر سازگاری زناشویی تأثیر داشته است (۲۴).

دانشجویانی که مادر خانه‌دار داشتند نسبت به دانشجویانی که مادر شاغل داشتند از نمره انسجام بالاتری برخوردار بودند. این یافته نیز جای تأمل بسیاری دارد. خانواده‌هایی که مادر خانواده در بیرون از خانه کار می‌کند، انسجام ضعیف‌تری دارند. مادر اساس و پایه خانواده است و اوست که می‌تواند نقش کلیدی در ارتباط بین اعضای خانواده داشته باشد. مادرانی که شاغل هستند ممکن است به خاطر شغل خودشان نتوانند به این مهم دست یابند. در همه موارد فوق، فرسودگی تحصیلی نیز در بین دانشجویان دختر و دانشجویان بومی کمتر از دانشجویان پسر و غیربومی بود. یافته فوق بیان‌کننده آن است که دوری از خانواده نقش منفی بر وضعیت تحصیلی دانشجویان دارد.

دانشجویان متأهل از نمره فرسودگی تحصیلی بالاتری نسبت به دانشجویان مجرد برخوردار بودند. این یافته نیز تأییدکننده نقش وضعیت تأهل است و با توجه به اینکه دانشجویان متأهل دارای مشکلات بیشتری هستند و این مشکلات باعث می‌شود که وضعیت تحصیلی آن‌ها دچار افت شده و این افت باعث افزایش فرسودگی تحصیلی آن‌ها می‌شود.

یکی از یافته‌های جالب توجه این مطالعه آن است که سواد والدین نقش برعکس در انسجام خانواده و فرسودگی تحصیلی دانشجویان داشته است به این صورت که دانشجویانی که والدین آن‌ها دارای تحصیلات پایین‌تری بودند از نمره انسجام خانواده بالاتر و فرسودگی تحصیلی پایین‌تری برخوردار بودند. این یافته جای تأمل بسیار دارد و به نظر می‌رسد که بایستی روی آن کار شود و آموزش‌های لازم در این زمینه داده شود. یکی از یافته‌های دیگر این مطالعه آن است که دانشجویانی که پدر کارمند داشتند از نمره انسجام خانوادگی بالاتری برخوردار بودند و دانشجویانی که پدر کارگر داشتند از نمره فرسودگی تحصیلی پایین‌تری برخوردار بودند.

یافته‌های این مطالعه نشان داد که بین انسجام خانواده با همه ابعاد فرسودگی تحصیلی رابطه منفی و معنی‌دار وجود داشت. به نظر می‌رسد دانشجویانی که انسجام خانوادگی قوی داشته باشند کمتر دچار فرسودگی تحصیلی می‌شوند. یافته‌های این مطالعه بیان‌کننده رابطه معکوس بین انسجام خانواده و فرسودگی تحصیلی دانشجویان با سطح تحصیلات و شغل والدین بود. از نقاط قوت این مطالعه بررسی ارتباط بین متغیرهای انسجام خانواده با فرسودگی تحصیلی در دانشجویان علوم پزشکی کردستان بود که برای اولین بار انجام شده است.

تشکر و قدردانی

نویسندگان این مقاله بر خود لازم می‌دانند از همه دانشجویانی که در اجرای این پروژه با ما همکاری نمودند و پرسشنامه‌ها را به طور کامل پر نموده و تحویل دادند، تشکر و قدردانی نمایند. همچنین از کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی کردستان به خاطر همکاری در تصویب این طرح و تأمین هزینه این پژوهش در قالب طرح تحقیقاتی دانشجویی با شماره ۱۳۹۵/۱۲۰، تشکر و قدردانی می‌گردد. هزینه اجرای این پژوهش توسط معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی کردستان تأمین گردیده است.

از محدودیت‌های این مطالعه آن است که اولاً این یک مطالعه خود گزارشی توسط خود دانشجویان است و از طرفی استفاده از پرسشنامه نیز نمی‌تواند بیان‌کننده همه واقعیت‌های موجود باشد. توصیه می‌شود در مطالعات بعدی، نقش عوامل تأثیرگذار دیگر از جمله سلامت روانی دانشجویان و مهارت‌های ارتباطی آنها را در رابطه با متغیر فرسودگی تحصیلی بررسی شود

References

- 1- Belali E, Babaei N. Investigating Social Factors Affecting Family Cohesion in Hamedan. Journal of Hamedan Law Enforcement. 2014; 1(2): 21-49. [Persian].
- 2- Olson DH, Russell CS, Sprenkle DH. Circumplex Model of Marital and Family Systems: VI. The Oretical Update. Fam Process. 1983; 22(1): 69-83.
- 3- Zareh M, Samani S. The Role of Family Flexibility and Cohesion in Child Goal Orientation. Journal of Family Research. 2008; 4(1): 17-36. [Persian].
- 4- Olson DH. Circumplex Model of Marital and Family Systems. Journal of Family Therapy. 2000; 22 (1): 144-167.
- 5- Kouneski EF. The family circumplex model, FACES II, and FACES III: Overview of research and applications. Recuperado el. 2000;1:04-9
- 6- Bartali B, Frongillo Ea, Bandinelli S, Lauretani F, Semba Rd, Fried Lp, et al. Low Nutrient Intake is an Essential Component of Frailty in Older Persons. J Gerontol a Biol Sci Med Sci. 2006; 61(6): 589-593.
- 7- David. A. P. Examining the Relationship of Personality and Burnout in Collegestudents: the Role of Academic Motivation. Educational Measurement And eEvaluation Review. 2010; 1(5): 90-104.
- 8- Mazerolle SM. An Assessment of Burnout in Graduate Assistant Certified Athletic Trainers. Journal of Athletic Training. 2012; 47(3): 320-328.
- 9 - Oliveira Rd, Caregnato Rca, Camara Sg. Burnout Syndrome in Senior Undergraduate Nursing. Acta Paulista De Enfermagem. 2012; 25(2): 54-60.
- 10 - Uludag O, Yaratan H. The Effects of Justice and Burnout on Achievement: An Empirical Investigation of University Students. Croatian Journal of Education. 2013; 15(2): 97-116.
- 11- Salanova M, Schaufeli W, Martínez I, Bresò E. How Obstacles Andfacilitators Predict Academic Performance: The Mediating Role of Study Burnout And engagement. Anxiety, Stress & Coping. 2010; 23(1): 53-70.
- 12- Nasri S, Damavandi ME, Kargar E. Relationship Work- Family Conflict and Academic Motivation with Academic Burnout in Postgraduate Students of Srttu. Research in Education. 2014; 1(2): 25-31. [Persian]
- 13- Rudman A, Gustavsson J. Burnout During Nursing Education Predicts Lower Occupational Preparedness and Future Clinical Performance: A Longitudinal Study. International journal of nursing studies. 2012; 49(8): 988- 1001.

- 14- Watson R, Deary I, of Stress and Thompson D, Li G. A Study Burnout in Nursing Students in Hong Kong: A Questionnaire Survey. *International Journal of Nursing Sciences*. 2008; 45(10): 1534- 42.
- 15- Ghadampour E, Farhadi A, Naghibeiranvand F. The Relationship among Academic Burnout, Academic Engagement and Performance of Students of Lorestan University of Medical Sciences. *Research in Medical Education*. 2016; 8(2): 60-68. [Persian].
- 16- Qinyi T, Jiali Y. An Analysis of the Reasons on Learning Burnout of Junior High School Students From the Perspective of Cultural Capital Theory: A Case Study of Mengzhe Town in Xishuangbanna, China. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2012; 46: 3727–31.
- 17- Mirzaei Kotnaei F, Hosein Khanzade A, Asghari F, Shakerinia I. The Role of Family Cohesion in Explaining Children's Aggressive Behaviors. *Journal of Child Psychological Development*. 2015; 1(3): 81-92. [Persian].
- 18- Ajam Ekrami A, Rezaei T, Asghar Bayani A. Relationship between Hope to Work and Academic Motivation with Academic Burnout. *Journal of Knowledge & Health*. 2015; 10(1): 15-26. [Persian].
- 19- Sayyadi M, Vahabi A, Sayyadi S, Kashefi H, Vahabi B. The Relation between Family Cohesion and Academic Self Efficacy in Kurdistan University of Medical Sciences Students, 2016. *Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty*. 2017; 3(1): 31-42. [Persian].
- 20- Rostami Z, Abedi Mr, Schuffli Vb. Standardization of Maslash Burnout Inventory among Female Students at University of Isfahan. *New Educational Approach*. 2011; 6(1): 21-38. [Persian].
- 21- Sadeghi A, Asghari F, Saadat S, Nikooy Kupas E. The Relationship between Family Cohesion and Coping Strategies with Positive Attitude to Addiction among University Students. *Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities*. 2014; 4(11): 323-329. [Persian].
- 22- Kiani N, Arefi M. The Path Analysis Model of Relations between Family Cohesion and Flexibility, Resilience, and Mental Health of University Students. *Journal of Family Counseling & Psychotherapy*. 2015; 5(3): 22-49. [Persian].
- 23- Asghari F, Saadat S, Atefi Karajvandani S, Janalizadeh Kokaneh S. The Relationship between Academic Self-Efficacy and Psychological Well-Being, Family Cohesion, and Spiritual Health among Students of Kharazmi University. *Iranian Journal of Medical Education*. 2014; 14(7): 581-593. [Persian].
- 24- Salimi H, Najarpourian S, Mohammadi K, Mehralitabr Firozjaie A. Prediction of Marital Adjustment Based on Decision Making and Problem Solving, Family Solidarity, Coping Strategies, Communication Skills, and Religious Beliefs (Factors Family Process). *Journal of Health Breeze*. 2014; 3(1): 56-63. [Persian].